

Brüssel, 25.6.2025
SWD(2025) 336 final

KOMISJONI TALITUSTE TÖÖDOKUMENT
MÕJU HINDAMISE ARUANDE KOMMENTEERITUD KOKKUVÕTE

järgmise dokumendi juurde:

Ettepanek:
Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus

liidus toimuva kosmosetegevuse ohutuse, kerksuse ja kestlikkuse kohta

{COM(2025) 335 final} - {SEC(2025) 335 final} - {SWD(2025) 335 final}

A. Vajadus meetmete järele

Milles probleem seisneb ja miks see on ELi tasandi probleem?

Kosmosetegevuse kasvu ELis on kiirendanud suurem nõudlus majandust ja ühiskonda toetavate kosmoseandmete ja -teenuste järele ning väiksemad tootmise ja satelliitide orbiidile saatmise kulud. Selle tulemusena on tekkinud laienev piiriüleselt tegutsevate erasektori ettevõtete võrgustik, mis hõlmab selles valdkonnas (nn uus kosmosetööstus) tegutsema asuvate kommertsettevõtete arvu kiiret suurenemist kõigis liikmesriikides.

Kosmosetööstuse kiire kasvu toetamiseks on individuaalsed liikmesriigid töötanud välja riikliku tasandi õiguskeskkonna.

Erinevad riiklikud õiguslikud lähenemisviisid põhjustavad ühtse turu killustatuse ning õiguslike nõuete lahknevused suurenevad tõenäoliselt veelgi, kuna rohkem liikmesriike on teatanud kavatsusest luua oma kosmosetegevuse õigusraamistikud. See killustatus võib: i) vähendada ELi kosmosetööstuse konkurentsivõimet ja takistada piiriüleste väärtusahelate toimimist ELi kosmosetegevuse valdkonnas, ii) takistada kosmosetaristu kaitset, seades ohtu kosmosetegevuse ja kosmoseteenuste kasutamise pikaajalise kestlikkuse ELi kasutajate puhul, ning iii) kahjustada ELi kosmosetööstuse võimet vähendada kosmosetegevuse keskkonnamõju.

Kindlaks on tehtud kolm järgmist peamist probleemi:

- a) killustatud ühtne turg, mis takistab piiriülest tegevust;
- b) risk kommerts- ja valitsusasutuste elluviidava kosmosetegevuse kerksusele ja pikaajalisele kestlikkusele ELis;
- c) keskkonnaprobleemid, mis tulenevad ELi kosmosesektori tarneahelale avaldatavast survest.

Eesmärgid. Mida tuleks saavutada?

Käesoleva algatuse üldeesmärk on toetada kosmosesektori ELi ühtse turu väljatöötamist ja toimimist.

Algatuse konkreetsed eesmärgid on järgmised:

- luua ELi raamistik, et suunata kosmosekasutajate käitumist viisil, mis tagab stabiilse, prognoositava ja konkurentsivõimelise ettevõtluskeskkonna, mis edendab innovatsiooni;
- tagada kosmose-tehisobjektide jälgitavus ja vähendada ELi kosmosekasutajate ning ELis teenuseid osutavate kosmosekasutajate tekitatud kosmoseprügi kogust;
- luua riskihindamise raamistik, mis on kohandatud ELi ja liikmesriikide kosmosetaristu vajadustele;
- kehtestada ühine meetod kosmosetegevuse keskkonnamõju hindamiseks ja mõõtmiseks.

Milline on ELi tasandi meetmete lisaväärtus (subsidiiaarsus)?

Liikmesriigid on kasutanud kosmosetegevuse ohutuse, kerksuse ja kestlikkuse puhul enda lähenemisviise. ELi tasandil võetavad meetmed on hädavajalikud, et ühtlustada sihipärasel viisil need kolm aspekti, mis on praegu eri viisidel hõlmatud riiklike lubade väljastamise nõuetega.

ELi tasandil raamistiku loomine suurendaks kosmosetegevuse ohutuse, kerksuse ja kestlikkuse taset, tekitades märkimisväärset lisaväärtust, võrreldes liikmesriikide tasandil võetavate individuaalsete

meetmetega. Eelkõige aitaks see: i) luua ELis võrdsed tingimused, ühtlustades ohutuse, kerkuse ja kestlikkuse kohta lubade väljastamise nõudeid, ii) vältida kattuvusi, paralleelset tegevust ja konflikte riiklike õigusaktide puhul, parandades ühtse turu toimimist, iii) anda üle või tunnustada lubasid kogu ELis teenuste osutamiseks või kaupade tagamiseks, iv) parandada ja ühtlustada ELis kosmosetaristu kaitset, suurendades nende süsteemide võimet tagada ühtset turgu toetavaid andmeid ja osutada seda toetavaid teenuseid, ning v) tagada järjepidevus kosmosetegevuse keskkonnamõju hindamisel. ELi tasandil kasutatav ühine lähenemisviis võimaldaks ELil samuti jõuda maailmas juhtivale kohale standardite kehtestajana selles sektoris, mis vajab hädasti lahendusi.

B. Lahendused

Millised on poliitikavariandid eesmärkide saavutamiseks? Kas on olemas eelistatud variant?

Käesoleva algatuse eesmärkide saavutamiseks on kaalutud nelja järgmist poliitikavarianti: i) kaasreguleerimine (variant 1); ii) siduv raamistik ELi tasandil (variant 2); iii) siduv raamistik ELi tasandil koos mittesiduvate meetmetega (variant 2+); iv) kahepoolsed lepingud (variant 2++).

Kõigi variantide hindamise ja võrdluse tulemuste põhjal sai kõige rohkem punkte poliitikavariant 2+ „ELi tasandi siduv raamistik koos mittesiduvate meetmetega“ ja seda käsitatakse seega eelistatud poliitikavariandina. See tulemus on samuti kooskõlas sihtkonsultatsioonile vastanud sidusrühmade (sh VKEd) eelistatud poliitikavariandiga.

Millised on eri sidusrühmade seisukohad? Kes millist varianti toetab?

Konsulteeritud sidusrühmad toetavad üldiselt eelistatud poliitikavarianti. Kokkuvõttes hindas 46 % sihtkonsultatsioonile vastanutest poliitikavarianti 2+ variandina, mis aitab kõige suurema tõenäosusega eesmärki saavutada.

C. Eelistatud poliitikavariandi mõju

Millised on eelistatud poliitikavariandi (kui see on olemas, vastasel korral peamiste poliitikavariantide) eelised?

Eelistatud poliitikavariant aitaks: i) vähendada kosmoseprügi teket ja ELi kosmosetööstuse küberturvalisuse riske, ii) tagada toimepidevuse ja vähendada häiretest tekkivat kulu, iii) parandada kosmosetööstuse keskkonnatoimet ja -kestlikkust, iv) muuta tööstuse konkurentsivõimelisemaks, sh tagades soodsa keskkonna selles valdkonnas tegutsema asuvate uute kommertssektori osalejate täiendavaks kasvuks, v) suurendades üldsuse usaldust kosmosesüsteemide ja -teenuste vastu ning nendele tuginemist ning iv) tugevdades kosmosesektori juhtimist, ühtlustades olulised nõuded, mida riiklikud ametiasutused peaksid lubade väljastamisel arvesse võtma.

Millised on eelistatud poliitikavariandi (kui see on olemas, vastasel korral peamiste poliitikavariantide) kulud?

Nõuetele vastavuse kulud olenevad ulatusest, milles iga ettevõtte on kehtivaid meetmeid rakendanud. Eelistatud poliitikavariandiga hõlmatud siduvad meetmed suurendaksid lähtetasemega võrreldes tootmiskulusid 3–10 %.

Milline on mõju VKEdele ja konkurentsivõimele?

Ühine õigusraamistik suurendaks ELi kosmosetööstuse konkurentsivõimet: i) vähendades ettevõtete halduskoormust ja kulusid, kuna nad ei peaks enam jälgima mitmeid kooskõlastamata nõudeid ELis

ning ii) suurendades ettevõtte usaldusväärsust tänu suuremale kerksusele ja ohutusele, mis annab neile üleilmse konkurentsieelise.

Suurem ühtse turu integreerimine annaks VKEdele samuti võimaluse jõuda uutele turgudele, suurendades ELi turgu ja edendades innovatsiooni. See meelitaks samuti ligi erasektori investeringuid, panustades ELi uue kosmosetööstuse kasvu ja arengusse (peamiselt idufirmad ja VKEd, mis vajavad ulatuslikumat kapitali kaasamist).

Tööstuse ja eelkõige VKEde kulud hõlmaksid tehnilisi ja tegevusnõudeid ning halduskontrollide ja nõuete täitmise tagamise lisakulusid. Nende kulude mõju oleks võimalik vähendada järgmiselt: i) toetusmeetmed ja ii) normide proportsionaalsuse tagamine (võttes arvesse näiteks ettevõtte suurust, missiooni olulisust või satelliidi Maa orbiidi kõrgust). Algatus annaks VKEdele tegevuslikke eeliseid, eelkõige suuremat tulu satelliitide kasutuse pikendamisest.

Kas on ette näha märkimisväärset mõju riigieelarvetele ja ametiasutustele?

Eelistatud variant mõjutaks asjaomaseid riiklikke ametiasutusi (s.o kosmosetegevuse lubade väljastamise eest vastutavad asutused). See võib näiteks mõjutada riiklike turvalisuse seirekeskuste loomist ning intsidendi aruannete ja hindamisandmete töötlemist. Riiklikele haldusasutustele tekkiv koormus oleneks sellest, kuidas nad praegu tegutsevad. Liikmesriigid võivad kasutada teiste asutuste, sh Euroopa Liidu Kosmoseprogrammi Ameti toetust ELi lubade väljastamise nõuetele vastavuse kontrollimiseks.

Kas on oodata muud olulist mõju?

Muud olulist negatiivset mõju ei ole ette näha. Eelistatud poliitikavariant aitaks samuti saavutada mitut ÜRO kestliku arengu eesmärki ja luua töökohti.

Proportsionaalsus?

Eelistatud poliitikavariant ei läheks kaugemale sellest, mida on vaja kõnealuse algatuse eesmärkide saavutamiseks, ja sellega ei kehtestataks ebaproportsionaalselt suuri kulusid, mis kahjustaksid ELi kosmosetööstuse konkurentsivõimet. ELi meede: i) tekitaks ohutuse, kerksuse ja keskkonnakestlikkuse ühise baastaseme ELi kosmosetegevuse jaoks; ii) oleks proportsionaalne eri orbiitide ja kõrguste konkreetsete riskidega ning mitte-elutähtsate kosmosemissioonide eriomadustega; iii) jääks tehnoloogiliselt neutraalseks ning iv) austaks liikmesriikide riikliku julgeolekuga seotud õigusi.

D. Järeelmeetmed

Millal poliitika läbi vaadatakse?

Algatuse konkreetseid eesmärke kontrollitaks kord aastas. Algatust hinnatakse selle jõustumisest kolme aasta möödumisel, et teha kindlaks selle mõju turule ja kuidas turg sellele reageerib, eelkõige VKEde puhul.